

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра виховних технологій та педагогічної творчості

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри виховних
технологій та педагогічної
творчості

В.В. Макарчук

“30” серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВВ3.3.12 ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 013 Початкова освіта

(шифр і назва напрямку спеціальності)

Освітня програма Початкова освіта. Дошкільна освіта

(назва освітньої програми)

Факультет/інститут початкової освіти

(назва факультету/інституту)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Основи педагогічної майстерності» для студентів спеціальності 013 Початкова освіта

Розробники: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри виховних технологій та педагогічної творчості В. В. Макарчук

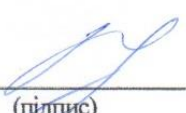
Робочу програму схвалено на засіданні кафедри виховних технологій та педагогічної творчості

Протокол № 1 від «30» серпня 2019 року

Завідувач кафедри виховних технологій та педагогічної творчості

_____

(підпис)

(Макарчук В. В.)
(прізвище та ініціали)

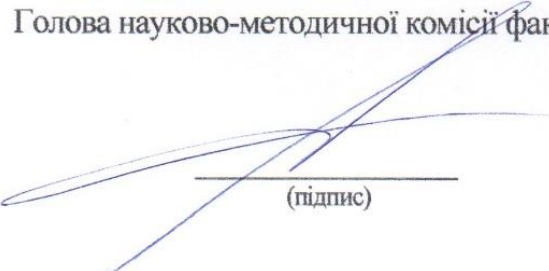
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету/інституту початкової освіти

Протокол №1 від «30» серпня 2019 року

Голова науково-методичної комісії факультету/інституту початкової освіти

_____

(підпис)

(Ящук О. М.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта (шифр і назва)	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 013 Початкова освіта	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		4-й	3-й–4-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: бакалавр	20 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		40 год.	54 год.
		Індивідуальні завдання:	
		40 год.	54 год.
		Вид контролю:	
екзамен	екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33/67

для заочної форми навчання – 10/90

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Основи педагогічної майстерності» є формування здатності і готовності студентів професійно розуміти зміст основ педагогічної майстерності, її складові елементи; вдосконалювати професійну компетентність, педагогічні здібності, вміння педагогічної техніки, та оволодівати технікою мовлення із використанням мовленнєвих вимог.

Завдання навчальної дисципліни: полягає у формуванні в студентів основних компетентностей:

ЗК 6. Етична. Здатність діяти на основі принципів і норм етики, правил культури поведінки у стосунках із дорослими й дітьми на основі загальнолюдських та національних цінностей, норм суспільної моралі; дотримуватися принципів педагогічної етики.

ЗК 8. Міжособистісної взаємодії. Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії; зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом, колегами, учнями та їхніми батьками; володіння алгоритмами конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці, групової та кооперативної діяльності. Здатність бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань.

ФК 3. Педагогічна компетентність. Здатність до проектування, організації, оцінювання, рефлексії та коригування освітнього процесу в початковій (дошкільній) ланці освіти.

Очікувані результати навчання:

ПРН 9. Моделювати процес навчання учнів початкової школи певного предмета: розробляти проекти уроків, методику роботи над окремими видами завдань.

ПРН 19. Створювати рівноправний і справедливий клімат в освітньому закладі незалежно від соціально-культурно-економічного контексту.

3. Мова навчання

Мова навчання: українська.

4. Програма навчальної дисципліни ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТВОРЧИСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРОФЕСІЇ

Тема 1. Сутність та зміст педагогічної майстерності та творчості вчителя, шляхи її реалізації. Педагогічна діяльність та її структура. Компоненти педагогічної діяльності. Педагогічна практика та педагогічний досвід. Критерії визначення рівня педагогічного досвіду. Суть поняття „педагогічна майстерність” учителя. Елементи педагогічної майстерності. Коротка характеристика елементів педагогічної майстерності вчителя. Особливості зовнішньої та внутрішньої техніки вчителя: складові, характеристика, шляхи удосконалення. Рівні оволодіння педагогічною майстерністю. Конкурс «Вчитель року» як критерій вияву та утвердження майстрів педагогічної справи.

Тема 2. Учитель-вихователь як суб’єкт творчої педагогічної праці. Функції педагогічного мовлення. Недоліки мовлення. Шляхи удосконалення мовлення майбутнього вчителя. Правила майстерного мовлення вчителя. Поняття «спілкування» та «педагогічне спілкування». Ознаки майстерного педагогічного спілкування. Структура педагогічного спілкування. Стилі педагогічного спілкування (загальновідомі та різновидові характеристики). Недоліки педагогічного спілкування.

Тема 3. Теоретико-технологічні основи професійно-педагогічної діяльності. Поняття педагогічної ситуації. Мотиви виникнення педагогічних ситуацій. Типи педагогічних ситуацій за характером протікання подій. Етапи розв’язання педагогічної ситуації. Характеристика основних етапів розв’язання педагогічної ситуації. Поняття „педагогічна ситуація” та „педагогічна задача”. Методи розв’язання педагогічної ситуації. Правила майстерного розв’язання педагогічної ситуації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Тема 4. Теоретичні та технологічні основи професійно-педагогічного спілкування. Поняття «мовлення» та «педагогічне мовлення». Різновиди мовлення. Складові характеристики мовлення вчителя. Функції педагогічного мовлення. Недоліки мовлення. Шляхи удосконалення мовлення майбутнього вчителя. Правила майстерного мовлення вчителя. Поняття «спілкування» та «педагогічне спілкування».

Тема 5. Педагогічна техніка. Поняття внутрішньої та зовнішньої техніки вчителя. Елементи внутрішньої та зовнішньої техніки вчителя. Шляхи удосконалення педагогічної техніки. Майстерність впливати на особистість та на колектив.

Тема 6. Педагогічний артистизм. Спільне у театральній та педагогічній діяльностях. Негативні сторони схожості педагогічної та театральної діяльності. Типи акторів та вчителів за К.Станіславським. Правила майстерної педагогічної дії з точки зору її театралізації.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с/р		л	п	лаб.	інд.	с/р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль I												
Змістовий модуль 1. Творчість і майстерність у педагогічній професії												
Тема 1. Сутність та зміст педагогічної майстерності та творчості вчителя, шляхи її реалізації.	10	2	2	–	–	6	10	2	2	–	–	6
Тема 2. Учитель-вихователь як суб'єкт творчої педагогічної праці.	8	2	2	–	–	4	12	–	2	–	–	10
Тема 3. Теоретико-технологічні основи професійно-педагогічної діяльності.	14	4	4	–	–	6	8	–	–	–	–	8
Разом за змістовим модулем 1	32	8	8	–	–	16	32	2	4	–	–	26
Змістовий модуль 2. Майстерність техніки вчителя та організації педагогічного процесу (самостійне опрацювання)												
Тема 4. Теоретичні та технологічні основи професійно-педагогічного спілкування.	14	4	4	–	–	6	10	–	2	–	–	8
Тема 5. Педагогічна техніка	18	4	4	–	–	10	12	2	–	–	–	10
Тема 6. Педагогічний артистизм.	16	4	4	–	–	8	12	–	2	–	–	10
Разом за змістовим модулем 2	48	12	12	–	–	24	34	2	4	–	–	28
Усього годин	80	20	20	–	–	40	66	4	8	–	–	54
Модуль 2												
ІНДЗ	40	–	–	–	40	8	54	–	–	–	54	12
Усього годин	120	20	20	–	40	40	120	4	8	–	54	54

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Сутність та зміст педагогічної майстерності та творчості вчителя, шляхи її реалізації	2	2
2.	Учитель-вихователь як суб'єкт творчої педагогічної праці	2	2
3.	Поняття педагогічної ситуації	4	–
4.	Теоретичні та технологічні основи професійно-педагогічного спілкування.	4	2
5.	Педагогічний техніка	4	–
6.	Педагогічна артистизм	4	2
Всього		20	8

7. Самостійна робота

№ теми	Назва теми	Кількість годин	Кількість годин
		денна форма	заочна форма
Тема №1	Суть поняття «педагогічна майстерність» учителя. Елементи педагогічної майстерності. Коротка характеристика елементів педагогічної майстерності вчителя.	6	6
Тема №2	Функції педагогічного мовлення. Недоліки мовлення. Шляхи удосконалення мовлення майбутнього вчителя. Правила майстерного мовлення вчителя. Поняття «спілкування» та «педагогічне спілкування».	6	8
Тема №3	Поняття педагогічної ситуації. Мотиви виникнення педагогічних ситуацій. Типи педагогічних ситуацій за характером протікання подій. Етапи розв'язання педагогічної ситуації.	4	10
Тема №4	Поняття «мовлення» та «педагогічне мовлення». Різновиди мовлення. Складові характеристики мовлення вчителя. Функції педагогічного мовлення. Недоліки мовлення. Шляхи удосконалення мовлення майбутнього вчителя.	8	10
Тема №5	Поняття внутрішньої та зовнішньої техніки вчителя. Елементи внутрішньої та зовнішньої техніки вчителя. Шляхи удосконалення педагогічної техніки. Майстерність впливати на особистість та на колектив.	6	10

Тема № 6	Спільне у театральній та педагогічній діяльності. Негативні сторони схожості педагогічної та театральної діяльності. Типи акторів та вчителів за К. Станіславським. Правила майстерної педагогічної дії з точки зору її театралізації.	10	10
Разом		32	54

8. Індивідуальні завдання

До індивідуальних навчально-дослідних належать такі завдання:

1. Визначте та запишіть власні етапи, мотиви виникнення, методи та правила розв'язання педагогічних ситуацій.
2. Законспекуйте два приклади розв'язання педагогічних ситуацій В.О.Сухомлинським. Детально охарактеризуйте одну із таких ситуацій.
3. Детально проаналізуйте у письмовому вигляді ситуацію (пригадану вами із шкільного життя), яка була розв'язана антипедагогічним способом.
4. Запишіть на окремих аркушах умови щонайбільшої кількості педагогічних ситуацій за зразком: «Ви заходите до класної кімнати, щоб розпочати урок. Раптом бачите, що на учительському столі лежить купа розірваного паперу. Ваші дії». Окремо можете виділити ситуації, розв'язані антипедагогічними способами.
5. Письмово розв'яжіть педагогічні ситуації за поданими у додатку схемами аналізу (кожною окремо) (див. додаток А.1–А.2).
6. Законспекуйте загальновідомі способи керування самопочуттям вчителя у стресових ситуаціях для збереження емоційної стабільності у колективі.
7. Розробіть та запишіть власні способи педагогічного самовладання (керування емоціями) у певних педагогічних ситуаціях.
8. Розробіть та законспекуйте власні правила майстерного педагогічного мовлення та спілкування, шляхи подолання їх недоліків.

9. Методи навчання

Словесні (розповідь, бесіда, лекція тощо). наочні (ілюстрація, демонстрація тощо), практичні методи, репродуктивний метод, частково-пошуковий метод, метод проблемного навчання, навчальна робота під керівництвом викладача, самостійна робота студентів, розв'язування задач/творчих завдань, робота в інтернет-просторі, інтерактивні методи навчання, рольові ігри, банки візуального супроводу освітнього процесу, метод проєктів, розробка портфоліо тощо.

10. Методи контролю

Усне опитування, письмове тестування, підготовка портфоліо, перевірка виконання самостійної роботи, підготовка та захист проекту, вирішення проблемних задач, моделювання ситуації, критичний аналіз ситуації, самооцінювання, захист ІНДЗ, екзамен.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння успішно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання ІНДЗ:

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	10-15	Відмінно
Достатній	7-9	Добре
Середній	5-7	Задовільно
Низький	1-5	Незадовільно

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Для денної форми:

Модуль I						Модуль II (ІНДЗ)	ПК	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6			
10	10	10	10	5	5	25	25	100

Для заочної форми:

Модуль I						Модуль II ІНДЗ	ПК	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					
T1	T2	МК	T3	T4	МК			
10	10	10	10	10	10	20	20	100

Навчальні досягнення студента з усіх видів виконуваних робіт (теоретична підготовка, ІНДЗ, підсумковий контроль) оцінюються кількісно відповідно до шкали.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100 А	відмінно	зараховано
75 – 89 В-С	добре	

60 – 74 Д-Е	задовільно	
35 – 59 ФХ	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34 Ф	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

- Опорні конспекти лекцій,
- Навчально-методичні посібники,
- Методичні рекомендації.

Ефективно використовується система дистанційного навчання «Moodle», яка є засобом отримання студентами необхідної інформації, активізації, комунікації (зокрема, у ситуації викладач – студент), перевірки знань, умінь та навичок.

14. Рекомендована література:

Базова:

1. Добридень А.В. Практикум з основ педагогічної майстерності. – Умань: Алмі, 2017. – 216 с.
2. Добридень А.В. Практикум з основ педагогічної майстерності. – Умань: Візаві, 2016. – 177 с.
3. Лавріненко О.А. Історія педагогічної майстерності. – К.: Богданова А. М., 2009. – 328 с.
4. Осадченко І.І. Основи педагогічної творчості та майстерності. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2012. – 169 с.
5. Кол. Авт.: Н.В. Гузій, Т.В. Шестакова, В.Х. Сидоренко Основи педагогічної творчості та майстерності. – Суми: Еллада S, 2009. – 255 с.
6. За ред. І.А. Зязюна Педагогічна майстерність. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
7. За ред. С.О. Сисоєвої Педагогічна творчість. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2005. – 183 с.

Допоміжна:

1. Уклад. Н.В. Гузій Педагогічна творчість і майстерність. – К.: ІЗМН, 2000. – 168 с.
2. Пилипчук В.В. Розвиток педагогічної майстерності вчителя в предметних методиках навчання. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 173 с.

3. Пихтіна Н.П. Основи педагогічної техніки. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 312 с.
4. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості. – К.: Міленіум, 2006. – 345 с. Авторська школа О.А. Захаренка: Матеріали конф./ Ред кол. В.Г.Кузь та ін. – К.: Наук. світ, 2000. – 43 с.
5. Виговська О.І. Вчитель: як його вчити/ /Директор школи. – 2001. – № 4. – С. 76–80.
6. Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: Наук.-метод. посіб. – К.: МАУП, 2002. – 312 с.
7. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К.: Шкільний світ, 2001. – 24 с.
8. Освітні технології: Навч.-метод. посіб./ О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; За заг. ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К.. 2001. – 256 с.
9. Педагогічна майстерність: Підручник/ І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. І переробл. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
10. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базидевич, Т.Г. Дмитренко та ін.; За ред. І.А.Зязюна. – К.: Вища шк., 2006. – 606 с.
11. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базидевич, Т.Г. Дмитренко та ін.; За ред. І.А.Зязюна. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – 462 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.education.gov.ua
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nduv.gov.ua
3. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.tnpu.edu.ua
4. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. – udpu.org. ua](http://www.udpu.org.ua)